

Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2018

Cílem operační strategie je shrnout základní zaměření humanitární pomoci ČR v roce 2018 na pozadí globálních humanitárních potřeb a přijatých mezinárodních závazků při zachování kontinuity humanitárního působení ČR ve světě a při maximálně efektivním využití disponibilních prostředků.

1. Definice, zásady a formy poskytování humanitární pomoci

Humanitární zahraniční pomoc ČR se řídí **zákonem o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí** z roku 2010.¹ Humanitární pomoc (*dále HP*) je v něm definována jako souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí zasažených mimořádnou událostí (zejména přírodní katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem), jakož i zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům.

Jak vyplývá z uvedené definice, humanitární pomoci ČR se rozumí jak **okamžitá reakce na ad hoc katastrofu přírodní či lidmi způsobenou (včetně konfliktů)**, tak **následná pomoc při obnově** základních životních podmínek. Součástí humanitární pomoci ČR je rovněž **prevence a snižování rizika katastrof** a zvyšování odolnosti vůči nim, a také **pomoc při vleklých (komplexních) humanitárních krizích**. V návaznosti na **Strategii zahraniční rozvojové spolupráce ČR 2018 – 2030**² ČR také klade zvýšený důraz na vzájemnou **návaznost a synergie humanitárních a rozvojových aktivit** (Humanitarian – Development Nexus), která může přispívat k celkovému **posilování odolnosti** zemí a regionů zranitelných z hlediska klimatických jevů i bezpečnostních rizik. Zvláštní pozornost v této oblasti bude věnována prioritním zemím dvoustranné rozvojové spolupráce³ a dalším křehkým zemím, které představují prioritu zahraniční politiky ČR⁴.

ČR, podobně jako jiní dárci, využívá tři základní formy poskytování humanitární pomoci:

- 1) **finanční** (peněžní dary mezinárodním i nevládním organizacím a dalším institucím, dotace českým humanitárním neziskovým organizacím, souhlasy s čerpáním pro ZÚ ČR v cílové zemi; včetně inovativních forem přímého financování humanitárních potřeb příjemců formou cash for work, mikrograntů či voucherů v rámci podpořených projektů NNO i MeO) – ve všech fázích HP;
- 2) **materiální** (v součinnosti s generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru - GRH HZS, se Správou státních hmotných rezerv – SSHR, případně s firmami, neziskovými organizacemi a ZÚ ČR v zahraničí) – zpravidla v rámci okamžité pomoci;
- 3) **expertní** (rovněž v součinnosti s GRH HZS a dalšími relevantními resorty a institucemi) – v rámci okamžité pomoci (záchránáři, zdravotníci, logistická podpora) a posilování odolnosti/prevence katastrof.

Poskytování HP se globálně řídí základními mezinárodními humanitárními principy **lidskosti** (cílem je záchrana lidských životů), **nestrannosti** (pomoc se poskytuje výhradně na základě potřebnosti), **neutrality** (humanitární pomoc nestrání žádnému aktérovi příp.

¹ Zákon č. 151/2010 Sb. o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů, účinný od 1. 7. 2010.

² Schválena usnesením vlády č. 591 z 21. 8. 2017, viz www.mzv.cz/rozvoj.

³ V období 2018 – 2023 Bosna a Hercegovina, Etiopie, Gruzie, Kambodža, Moldavsko a Zambie.

⁴ Mj. tzv. specifické země ZRS ČR – Afghánistán, Irák, PAÚ, Sýrie, Ukrajina.

konfliktů) a **nezávislosti** (pomoc se neřídí politickými ani jinými zájmy dárce ani příjemce), k nimž se ČR přihlásila v roce 2006 prostřednictvím potvrzení zásad **Dobrého humanitárního dárcovství (GHD)**⁵.

ČR uznává a podporuje zásadní roli OSN v oblasti koordinace humanitární akce a obhajoby dostupnosti humanitární pomoci i ochrany humanitárních pracovníků (**Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí UNOCHA**, clusterový systém, CERF) i významný podíl agencí a programů OSN (z hlediska ČR zejména UNHCR, UNICEF, UNRWA, WFP a IOM - organizace se zvláštním vztahem k OSN) na vyhodnocování humanitárních potřeb a realizaci HP.

V rámci historicky prvního Světového humanitárního summitu se ČR přihlásila k **Agendě pro humanitu** vyhlášené generálním tajemníkem OSN a k hlavním závazkům, které z ní vyplývají a jsou shrnuty v iniciativě **Grand Bargain**⁶. ČR se rovněž snaží v rámci poskytování humanitární pomoci zohledňovat potřeby prevence, připravenosti a odolnosti v souladu s **Globálním akčním rámcem ze Sendai na období 2015 – 2030**⁷.

ČR podporuje působení **Mezinárodního červeného kříže (ICRC, IFRC)** a národních organizací Červeného kříže a Červeného půlměsíce zejména v nestabilních oblastech, při prosazování zásad **mezinárodního humanitárního práva** a při řešení a prevenci katastrof v místním měřítku.

Jako člen EU se ČR podílí také na aktivním působení **Evropské unie** v oblasti HP prostřednictvím naplňování **Evropského konsensu o humanitární pomoci**. Těžiště vzájemné spolupráce a koordinace v rámci EU spočívá v prosazování a praktické realizaci zásad dobrého dárcovství, včetně důrazu na kvalitní vyhodnocování potřeb, na koordinované poskytování pomoci a rovnoměrné financování humanitárních krizí.

2. Globální humanitární potřeby

V roce 2018 lze stejně jako v předešlém roce očekávat významné humanitární potřeby v souvislosti s pokračujícími závažnými **konflikty v Sýrii, Iráku, Jemenu, Jižním Súdánu, Středoafriické republice (CAR) či na Ukrajině**, včetně **nuceného vysídlení** a dalších dopadů na sousední země a regiony. Novou závažnou krizí v této oblasti je příliv uprchlíků z Arakanského státu **Barmy/Myanmaru (B/M) do Bangladéše**.

Přetrvávají také primární i sekundární humanitární dopady **přírodních katastrof z roku 2017 i předchozích let (sucho, hurikány, záplavy a sesuvy půdy, zemětřesení)** v zemích jižní i východní Afriky, jihovýchodní Asie a Karibiku.

Komplexní humanitární výzvy jsou nadále spojeny se situacemi bezpečnostně-politické nestability, chudoby a současně dopadů klimatických změn a epidemií **v tzv. křehkých zemích**, zejména **v regionech Sahelu/Západní Afriky, zemí kolem Čadského jezera a Afrického rohu, v Jemenu, na palestinských územích (PAÚ) včetně Gazy či v Afghánistánu a zemích s velkým počtem afghánských uprchlíků (Írán, Pákistán)**. Tyto humanitární problémy se odrážejí v humanitárních strategiích OSN, ICRC i EU. V rámci svých možností na ně bude nadále reagovat i Česká republika.

⁵ Deklarace „Principles and Good Practice of Humanitarian Donorship“ byla přijata skupinou dárcovských zemí a EK 17. 6. 2003; další dárce se přidávali individuálně (ČR v r. 2006); EU přijala deklaraci kolektivně v rámci schválení Evropského konsensu o humanitární pomoci v roce 2007.

⁶ Dokument „Grand Bargain“ představuje souhrn námětů na zefektivnění globálního humanitárního systému zejména v působnosti jednotlivých dárcovských států i humanitárních organizací s důrazem na oblast financování humanitární pomoci (nevázanost, předvídatelnost, zaměření na místní potřeby, víceleté financování, inovativní formy, snižování administrativní zátěže).

⁷ Globální rámec byl přijat na 3. světové konferenci ke snižování rizika katastrof v japonském Sendai v březnu 2015, navazující indikátory v listopadu 2016; ČR se na formulaci globálního rámce i indikátorů aktivně podílela.

Přehled aktuálních priorit mezinárodních humanitárních organizací

Organizace	Země	Sektory/témata
IOM	Afgánistán/Pákistán, Bangladéš, Libye, Somálsko	Uprchlíci/navrátilci
UNHCR	Bangladéš, Čadské jezero, Konžská dem.rep. (DRC), Sýrie + Libanon	Uprchlíci, IDPs
ICRC	DRC, Irák, Jemen, Jižní Súdán, Somálsko, Sýrie	Zdraví, WASH, ochrana rodin (včetně sex. násilí), miny, IHL
OCHA	Afgánistán, Bangladéš, DRC, Etiopie, Irák, Jemen, Somálsko, Sýrie Aktuální výzvy s platností i 2018: DRC (vnitřní konflikt a vysídlení), Jemen (vnitřní konflikt), Karibik (obnova po hurikánu Irma), Sýrie (podpora zranitelného obyvatelstva v zimě)	Organizace a koordinace celkové pomoci
WFP	Bangladéš, DRC, Irák, Jemen, Jižní Súdán, Nigérie, Sýrie	Potravinová pomoc a výživa, podpora drobných farmářů, dopady klimat.změn, DRR, přeprava a skladování HP

3. Humanitární pomoc ČR v roce 2018

3.1. Shrnutí humanitární pomoci ČR poskytnuté do zahraničí v roce 2017

Na humanitární pomoc v roce 2017 bylo původně vyčleněno 130 mil. Kč; v průběhu roku byl rozpočet navýšen o dalších 27 mil. Kč na pomoc Sýrii (UV 588/2016) a na realizaci programu MEDEVAC při ZÚ ČR v zahraničí (1,2 mil. Kč z rozpočtu MV). Do konce října 2017 bylo z humanitárního rozpočtu MZV podpořeno celkem **42 humanitárních projektů ve 25 zemích** v souhrnné hodnotě **138 mil. Kč**.⁸

Podobně jako v předchozích letech byla značná část humanitárního rozpočtu (85 %) věnována na potřeby nuceně vysídlených lidí (vnitřně i v třetích zemích) hlavně v důsledku konfliktů, včetně podpory hostitelských komunit; zbylých 15 % šlo na okamžitou pomoc i obnovu po katastrofách.

Přehled naplnění Operační strategie 2017 (ve znění jejího střednědobého vyhodnocení)

Termín dle Oper. strategie	Plánovaná částka/ skutečná (Kč)	Rámcový způsob využití	Konkrétní schválené návrhy
I. – IV. čtvrtletí	30.000.000 33.000.000	Ad hoc humanitární krize (průběžně dle potřeb)	Africký roh, Filipíny, Chile, Jemen, Kuba, Mongolsko, Srí Lanka, USA
I.čtvrtletí	40.000.000 26.676.825	Dotační řízení: Komplexní krize	7 projektů (B/M, CAR, Etiopie, Jižní Súdán, Keňa, Nepál, Nigérie)
	20.000.000 26 862 090	Irák + iráčtí a syrští uprchlíci	7 projektů (3x Irák, 3x Libanon, Jordánsko)
	20.000.000	Sýrie (UV 588/2016)	5 + 1 projektů

⁸ Výsledné čerpání humanitárního rozpočtu na rok 2017 bude zahrnuto do Informace o humanitární pomoci ČR poskytnuté do zahraničí v roce 2017, která bude vládě ČR předložena do 31. 3. 2018.

	27.094.479		
I. - II. čtvrtletí	10.000.000 10.000.000	Urgentní přislíbené projekty: Afghánistán/Pákistán/Írán uprchlíci Izrael obnova lesů po požárech Nigérie konflikt a podvýživa	IOM Afghánistán, UNHCR Írán a Pákistán Odloženo na 2018 Řešeno dotací Charitě ČR
III. - IV. čtvrtletí	30.000.000 35.570.178 (plán)	Další náměty ZÚ, mezinárodní spolupráce (zejm. Jemen, Libye, PAÚ, Ukrajina)	Bangladěš, Irák, Libye, Ukrajina; IOM, UNHCR, UNICEF, OCHA + CERF
Celkem	Plánovaný rozpočet (Kč) 150.000.000	Upravený rozpočet (Kč): 159.203.572	Schválené závazky k 25. 10. 2017 (Kč): 138.256.219

3.2. Priority humanitární pomoci ČR v roce 2018

Na humanitární pomoc ČR poskytovanou do zahraničí byla pro rok 2018 schválena částka **180 mil. Kč**⁹; kromě toho bude do humanitárního rozpočtu zahrnuta část prostředků pro Sýrii dle UV 588/2016 (předběžně min. 20 mil. Kč na dotační projekty) a výhledově též účelově vázané nároky z nespotřebovaných výdajů z roku 2017 (na MEDEVAC a evt. Sýrii).

ČR bude při financování HP nadále usilovat o podporu **zemí trpících konfliktem a nuceným vysídlením**, včetně uprchlíků z těchto zemí a hostitelských komunit v příslušném regionu, s důrazem na humanitární ochranu, zdravotní péči a vzdělávání. V souladu se závazky přijatými na prvním Světovém humanitárním summitu a shrnutými v dokumentu Grand Bargain i s doporučením OECD/DAC z prvního peer review (2016) se bude ČR v zemích postižených konflikty, katastrofami i komplexními humanitárními krizemi zaměřovat na **podporu místních kapacit** a efektivních řešení, včetně důrazu na **snížování strukturální zranitelnosti a posilování odolnosti v souladu s cíli Globálního akčního rámce ze Sendai**.

ČR bude nadále přednostně reagovat na humanitární problémy **prioritních zemí ZRS ČR** a dbát v nich na řádnou návaznost humanitárních a rozvojových aktivit, jakož i na podporu místních kapacit a budování integrovaných řešení, posilování připravenosti, managementu rizik a odolnosti.

V návaznosti na globální vyhodnocení humanitárních potřeb i na dosavadní humanitární působení budou mezi teritoriální priority ČR v humanitární oblasti nadále patřit prioritní země bilaterální ZRS ČR (**Afghánistán, Barma/Myanmar + uprchlická krize v Bangladéši, Etiopie, PAÚ, Ukrajina, Zambie**) a další země se závažnými humanitárními problémy a významnou českou přítomností v regionech Blízkého východu (**Irák, Sýrie + region; Jemen** – příslib z donorské konference 2017) a subsaharské Afriky (**Africký roh, Sahel**). Ve všech případech budou zohledňovány též regionální dopady zejména nuceného vysídlení, ale i přírodních a klimatických jevů.

Vzhledem k navýšení humanitárního rozpočtu budou posíleny částky poskytované na jednotlivou humanitární aktivitu až do výše nového limitu pro peněžní dary poskytované v rámci humanitární pomoci do zahraničí (10 mil. Kč). Tím dojde k další **koncentraci humanitárních aktivit ČR** na menší počet zemí a regionů v souladu s příslušným doporučením OECD/DAC a s výhledem na zavedení víceleté programové spolupráce s vybranými nevládními i mezinárodními partnery.

⁹ Usnesení vlády ČR č. 468 z 21. června 2017 k dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2018 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2020.

MZV ČR bude i nadále při realizaci humanitární pomoci dbát na **součinnost** se zákonným spolugestorem humanitární pomoci poskytované do zahraničí (**MV – GŘ HZS**) a na vzájemnou informovanost, synergie a koherenci s dalšími humanitárně zaměřenými programy v gesci MV (**Stálý humanitárně-zdravotní program MEDEVAC a Program MV na asistenci uprchlíkům v regionech původu**). V případě potřeby zajištění dodávky materiální pomoci z ČR bude rovněž pokračovat spolupráce s **Ministerstvem obrany** (přeprava) a se **Správou státních hmotných rezerv** (komodity).

ČR bude i nadále soustavně spolupracovat s **českými, místními i mezinárodními neziskovými humanitárními organizacemi**, jejichž přidanou hodnotou je zpravidla kvalitní zapojení místních příjemců do identifikace a realizace pomoci a využívání efektivních a inovativních forem pomoci. Zejména v zemích s obtížným humanitárním přístupem, kde má zásadní význam dodržování zásad mezinárodního humanitárního práva, bude ČR nadále spolupracovat rovněž s **ICRC a národními asociacemi Červeného kříže a Červeného půlměsíce**. ČR bude jako v předchozích letech usilovat též o pokračování transparentní a předvídatelné spolupráce s hlavními mezinárodními humanitárními organizacemi a programy, zejména s **UNHCR, IOM, UNICEF, UNRWA a WFP**.

Z hlediska forem spolupráce budou v **I. čtvrtletí 2018** realizována **dotační výběrová řízení** na projekty pomoci Sýrii (prostředky dle UV 588/2016), Iráku + iráckým a syrským uprchlíkům v regionu, dále zemím s komplexními problémy (Barma/Myanmar, Etiopie, Středoafriická republika, Ukrajina). Pilotně bude vyhlášeno dotační řízení zaměřené na snižování rizika katastrof (DRR), připravenost a odolnost v prioritních zemích dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráce ČR (Etiopie, Kambodža, Zambie).

VI. – II. čtvrtletí budou realizovány aktivity navazující na přísliby ČR např. z donorských konferencí (z roku 2017 zejména příslib pomoci Jemenu ve výši min. 12 mil. Kč prostřednictvím ICRC, IOM a WFP) a na humanitární projekty z předchozího roku dle **námětů České rozvojové agentury** (pro prioritní země dvoustranné ZRS), **Fóra pro rozvojovou spolupráci** (pro dotační řízení), **ZÚ a SM ČR v zahraničí** (celkový přehled námětů a možností jejich realizace je obsažen v příloze).

V červenci bude v návaznosti na operační strategii provedeno **střednědobé vyhodnocení** čerpání humanitárního rozpočtu i globálních humanitárních potřeb.

Dle jeho výsledků a v závislosti na stavu disponibilních prostředků budou ve **III. – IV. čtvrtletí** přednostně podpořeny aktivity humanitárních fondů a agencí OSN (**CERF, OCHA, UNHCR, UNICEF, UNRWA, WFP**) a **IOM**, s důrazem na podfinancované a opomíjené programy a na tematické priority v oblasti potravinové pomoci a výživy (evt. v kombinaci výživy a vzdělávání zranitelných dětí) i v oblasti DRR a odolnosti.

Během celého roku bude k dispozici dostatečná **finanční rezerva pro reagování na ad hoc katastrofy**, epidemie či jiné naléhavé humanitární krize.

3.3. Předběžné rozvržení čerpání rozpočtu na HP v roce 2018

Termín	Částka (Kč)	Způsob využití	Příjemce
I. – IV. čtvrtletí	50.000.000	Ad hoc humanitární krize (průběžně dle potřeb)	OSN, IOM, ICRC/IFRC, NGOs, GŘ HZS, lokální partneři
I.čtvrtletí	20.000.000 30.000.000 30.000.000 10.000.000	Dotační řízení: Sýrie (UV 588/2016) Irák + region Komplexní krize DRR a odolnost	NGOs registrované v ČR s místními partnery
I. - II. čtvrtletí	20.000.000	Závazky z roku 2017: Jemen Izrael Evt. Mexiko obnova	ICRC, IOM, WFP Židovský národní fond ZÚ ČR + místní partneři
III. – IV. čtvrtletí*	40.000.000	Další náměty ZÚ, mezinárodní spolupráce	ICRC, IOM, UNHCR, UNICEF, UNRWA, WFP, místní NGOs
Celkem	180.000.000 HP 20.000.000 Sýrie		

*) na základě střednědobého vyhodnocení humanitárních potřeb v červenci 2018 a stavu HP rozpočtu

Přílohy:

- 1) Přehled námětů ČRA, FoRS, ZÚ a SM ČR na HP ČR v roce 2018
- 2) Návrh dotačních výzev humanitární pomoci na rok 2018